

ZAKON O UREDITVI POLOŽAJA RAZLAŠČENIH VLAGATELJEV V SLOVENSKE BANKE

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Državni zbor RS je dne 14.11.2013 sprejel novelo ZBan-1L takrat veljavnega Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 96/13), s katero je med drugim uvedel nov izredni ukrep prenehanja kvalificiranih obveznosti banke.

Že v naslednjem mesecu, t.j. v decembru 2013, je Banka Slovenije novo-vedeni izredni ukrep uveljavila nad petimi bankami (NLB, NKBM, Abanka Vipa, Probanka, Factor banka), v decembru 2014 pa še nad šesto banko (Banko Celje). Tako je Banka Slovenije izrekla prenehanje vseh dotodanjih delnic in podrejenih obveznosti naštetih bank, delničarji in imetniki podrejenih obveznic bank (skupaj več kot 100.000 oseb) pa so bili na ta način razlaščeni brez slehernega nadomestila.

Banka Slovenije se je pri razlastitvi delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic opirala na ugotovitev, da naj bi bil kapital vseh naštetih bank globoko negativen, kar naj bi pomenilo, da so banke zrele za stečaj, v katerem bi delničarji in imetniki podrejenih obveznic izgubili ves svoj vložek. Posledično naj delničarji in imetniki podrejenih obveznic z razlastitvijo ne bi bili na slabšem. Poleg tega naj bi bila razlastitev vlagateljev potrebna zaradi zadostitve Sporočilu Evropske komisije z dne 01.08.2013, ki je pred ukrepi državne dokapitalizacije bank zahtevalo delitev bremen s strani vlagateljev bank (*»burden sharing«*).

Tako novela ZBan-1L kot tudi konkretni izračuni in izredni ukrepi Banke Slovenije so pravno sporni in so predmet različnih postopkov, tako pred rednimi sodišči kot pred ustavnim sodiščem.

Dne 19.07.2016 pa je bilo z razsodbo Sodišča Evropske unije dokončno rešeno vprašanje pravne narave Sporočila Evropske komisije z dne 01.08.2013, in sicer je Sodišče Evropske Unije izreklo, da Sporočilo Evropske komisije ni (bilo) zavezujoče.

Glede na navedeno je jasno, da je potrebno pravne težave in posledice, ki jih je povzročila novela ZBan-1L, reševati v okviru slovenskega pravnega reda. To velja še toliko bolj, ker najbolj sporne rešitve ZBan-1L in konkretni izračuni, ki jih je pri izrednih ukrepih uporabila Banka Slovenije, sploh niso imele nikakršne vsebinske podlage v Sporočilu Evropske komisije (kot npr. retroaktivnost, odvzem pravnih sredstev, neupoštevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja itd.).

Po 31 mesecih od izbrisa je skrajni čas, da se položaj razlaščenih vlagateljev v slovenske banke sistemsko uredi ter odpravijo posledice retroaktivnega posega, izvedenega mimo mednarodnih standardov in zoper katerega razlaščeni vlagatelji niso imeli učinkovitega pravnega sredstva. K temu je navsezadnje pozvalo tudi Vrhovno sodišče RS, v svoji Zahtevi za oceno ustavnosti opr. št. I Up 288/2014, z dne 15.03.2016.

2. Poglavitne rešitve zakona

Poglavitne rešitve zakona izhajajo iz treh ugotovitev:

1. da vse banke, nad katerimi je Banka Slovenije izrekla izredne ukrepe, še naprej poslujejo (razen Probanke in Factor banke) ter izkazujejo lepe dobičke, nekatere banke pa jih celo že izplačujejo, pri čemer pa te banke bančnih vlagateljev niso ustrezno poučile o tveganju izrednih ukrepov prenehanja kvalificiranih obveznosti banke,
2. da premoženje, ki je bilo predmet ocen, ki jih je uporabila Banka Slovenije, ni izginilo, temveč je bilo preneseno na Družbo za upravljanje terjatev bank d.d. (DUTB), ter
3. da je bila Banka Slovenije - za razliko od razlaščenih vlagateljev - tista, ki je nad bankami, v katerih je izrekla izredne ukrepe, vsa predhodna leta vršila stalen nadzor, imela najkakovostnejše podatke o njihovem poslovanju, kazalnikih in trendih, in bi morala ukrepati že mnogo prej.

Iz prve ugotovitve sledi, da naj del koristi od sedanjega pozitivnega poslovanja bank pripade tistim, ki jim je bilo pri reševanju bank naprteno 100 % breme oziroma ki jim je bilo za njihovo rešitev odvzet ves vložek. Delitev bremen namreč ni pravno upravičljiva, če ne pomeni tudi delitve koristi, ki nastanejo kot posledica prevzetih bremen. Če je banke že bilo potrebno reševati, ni mogoče zanikati, da so bile rešene z velikim prispevkom razlaščenih vlagateljev in je zato edino prav, da del koristi od odličnega položaja bank pripade tistim, ki so bili v ta namen obremenjeni. Del sredstev za ureditev položaja razlaščenih vlagateljev morajo tako vsekakor prispevati banke same (oz. njihove pravne naslednice).

Iz druge ugotovitve sledi, da mora del sredstev za ureditev položaja razlaščenih vlagateljev poleg bank prispevati Družba za upravljanje terjatev bank d.d. (DUTB). Po splošni ureditvi korporacijskega prava namreč v primerih, ko večji premoženjski sklop preide iz obstoječe družbe na novo družbo, nova družba ne more biti v izključnem imetništvu največjega delničarja, temveč bi morala lastniška razmerja v novi družbi ostati taka, kot so bila v prenosni družbi (oddelitev, ki ohranja kapitalska razmerja). Imetnikom manjšinskih deležev in upnikom po splošni korporacijsko-pravni ureditvi ni mogoče odrekati interesa na oddeljenem premoženju.

Iz tretje ugotovitve sledi, da mora del sredstev za ureditev položaja razlaščenih vlagateljev prispevati tudi Banka Slovenije. Zaradi njenega ravnanja, še posebej pa zaradi njenih opustitev ravnanj, so bili namreč razlaščeni vlagatelji postavljeni v primerjalno slabši položaj. Če bi Banka Slovenije vestno in skrbno izpolnjevala svojo nadzorstveno pristojnost in dolžnost, do izrednih ukrepov ne bi moglo priti.

Zakon predvideva, da bi se položaj razlaščenih vlagateljev uredil z izdajo prednostnih delnic in obveznic, ki bi potekala preko DUTB. Tovrstni način ureditve razmerij namreč vključuje postopnost, s čimer zmanjšuje likvidnostni pritisk, obenem pa izplačila povezuje z dejanskim nadaljevanjem poslovanja bank ter DUTB.

Zakon ne predvideva nikakršne obremenitve proračuna RS.

3. Besedilo členov

1. člen (namen in vsebina zakona)

S tem zakonom se ureja položaj bančnih vlagateljev, ki so bili razlašeni z izrednimi ukrepi Banke Slovenije v letih 2013 in 2014.

2. člen (bančni vlagatelji)

(1) Bančni vlagatelji v smislu tega zakona so:

1. osebe, ki so bile na dan 18.12.2013 imetniki delnic katere od naslednjih bank:
 - NLB d.d.,
 - NKBM d.d.,
 - Abanka Vipava d.d.,
 - Probanka d.d.,
 - Factor banka d.d.,
2. osebe, ki so bile na dan 16.12.2014 imetniki delnic Banke Celje d.d.,
3. osebe, ki so bile na dan 18.12.2013 imetniki podrejenih obveznic katere izmed bank iz 1. točke, ki so bile izbrisane na podlagi izrednih ukrepov Banke Slovenije,
4. osebe, ki so bile na dan 16.12.2014 imetniki podrejenih obveznic Banke Celje d.d., ki so bile izbrisane na podlagi izrednega ukrepa Banke Slovenije,
5. pravni nasledniki oseb iz prejšnjih točk.

(2) Republika Slovenija ne šteje za bančnega vlagatelja v smislu 1. ali 2. točke prvega odstavka.

3. člen (izredni ukrepi BS)

Izredni ukrepi Banke Slovenije v smislu tega zakona so naslednje odločbe BS:

- opr. št. PBH-24.20-023/13-009 z dne 17.12.2013,
- opr. št. PBH-24.20-030/13-009 z dne 17.12.2013,
- opr. št. PBH-24.20-022/13-009 z dne 17.12.2013,
- opr. št. PBH-24.20-021/13-010 z dne 17.12.2013,
- opr. št. PBH-24.20-029/13-009 z dne 17.12.2013 in
- opr. št. PBH-24.20-024/13-023 z dne 16.12.2014.

4. člen **(pravica bančnih vlagateljev do vrednostnih papirjev)**

- (1) Bančni vlagatelj je od Družbe za upravljanje terjatev bank d.d. (v nadaljevanju: DUTB) upravičen zahtevati izročitev vrednostnih papirjev v skladu s tem zakonom.
- (2) Zahteva iz prvega odstavka mora biti vložena pisno in najpozneje v dveh letih od uveljavitve tega zakona. Če zahteva ni vložena v roku, pravica zahtevati izročitev vrednostnih papirjev ugasne.
- (3) Vlagatelj mora zahtevi priložiti dokazila o svojem položaju upravičenca po tem zakonu. Če upravičenost vlagatelja izhaja že iz vpisov v centralnem registru pri KDD – Centralni klirinško depotni družbi d.d. (v nadaljevanju: KDD), vlagatelj dokazila ne prilaga. KDD v ta namen DUTB brezplačno posreduje podatke o relevantnih vpisih v centralnem registru.
- (4) Če so bile delnice ali podrejene obveznice bančnega vlagatelja na dan izreka izrednih ukrepov obremenjene z zastavno pravico, je vlagatelj upravičen samo do izročitve vrednostnih papirjev po tem zakonu, na katerih je vpisana ista zastavna pravica, kot je bila vpisana na izbranih vrednostnih papirjih, razen če predloži overjeno izjavo zastavnega upnika, da se mu vrednostni papirji lahko izročijo neobremenjeni.
- (5) Bančni vlagatelj, ki želi kakršen koli svoj zahtevek na podlagi razlastitve, do katere je prišlo z izrednimi ukrepi, uveljavljati drugače ali v drugem obsegu, kot je predvideno s tem zakonom, se mora v dveh letih od uveljavitve tega zakona pisno odpovedati pravici do izročitve vrednostnih papirjev po tem zakonu. Pisna odpoved mora biti posredovana DUTB.
- (6) Bančni vlagatelj, ki vloži zahtevo iz prvega odstavka ali ki se v dveh letih od uveljavitve tega zakona ne odpove pravici do izročitve vrednostnih papirjev po tem zakonu, nima pravice uveljavljati kakršnega koli drugega zahtevka na podlagi razlastitve, do katere je prišlo z izrednimi ukrepi.
- (7) Bančni vlagatelj, kateremu je bil pred začetkom uporabe tega zakona v sodnem postopku tožbeni zahtevek na podlagi razlastitve z izrednimi ukrepi pravnomočno zavržen, zavržen ali je bil postopek ustavljen, ima pravico zahtevati izročitev vrednostnih papirjev po tem zakonu.

5. člen **(vrsta in količina vrednostnih papirjev)**

- (1) Bančni vlagatelj iz 1. oziroma 2. točke prvega odstavka 2. člena tega zakona je upravičen do takšne količine vrednostnih delnic po tem zakonu, kolikor znaša na najbližje celo število zaokrožen produkt med številom delnic, katerih imetnik je bil na dan 18.12.2013 oziroma 16.12.2014, ter koeficientom banke, katere delnice je imel.

(2) Koeficient banke se določi kot ustrezni večkratnik kvocienta med celotnim kapitalom banke na dan 31.12.2012, kakor izhaja iz revidiranih računovodskih izkazov banke za poslovno leto 2012, ter vsoto teh kapitalov za vse banke iz 1. in 2. točke 2. člena tega zakona. Ustrezni večkratnik v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona določi poravnalni odbor po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, in ob smiselni uporabi zakona, ki ureja gospodarske družbe.

(3) Bančni vlagatelj iz 3. točke prvega odstavka 2. člena tega zakona je upravičen do takšne količine navadnih obveznic po tem zakonu, da je njihov skupni nominalni znesek glavnice enak skupnemu nominalnemu znesku glavnice podrejenih obveznic, katerih imetnik je bil na dan 18.12.2013, povečanemu za natečene, a neplačane obresti do vključno 17.12.2013 po obrestni meri, po kateri so bile izdane podrejene obveznice, katerih imetnik je bil, in zaokroženemu na najbližje celo število, deljivo z 10.

(4) Bančni vlagatelj iz 4. točke prvega odstavka 2. člena tega zakona je upravičen do takšne količine navadnih obveznic po tem zakonu, da je njihov skupni nominalni znesek glavnice enak skupnemu nominalnemu znesku glavnice podrejenih obveznic, katerih imetnik je bil na dan 16.12.2014, povečanemu za natečene, a neplačane obresti do vključno 15.12.2014 po obrestni meri, po kateri so bile izdane podrejene obveznice, in zaokroženemu na najbližje celo število, deljivo z 10.

6. člen **(prednostne delnice)**

(1) Izdajatelj prednostnih delnic po tem zakonu je DUTB. Zaradi izdaje prednostnih delnic mora DUTB pogojno povečati svoj osnovni kapital za znesek, ki odgovarja skupni količini prednostnih delnic, ki jih je potrebno izročiti upravičencem.

(2) Emisijski znesek prednostnih delnic po tem zakonu je enak pripadajočemu znesku navadnih delnic DUTB. Emisijski znesek mora do polovice plačati Banka Slovenije, preostalo polovico pa plača banka, katere delničar je bila oseba, ki je upravičena do izročitve prednostnih delnic. Če je pravni naslednik banke DUTB, mora celotni emisijski znesek v takem primeru plačati Banka Slovenije.

(3) Prednostne delnice dajejo pravico do letnega donosa v višini 4 % pripadajočega zneska v osnovnem kapitalu. Če dobiček DUTB, namenjen za delitev delničarjem, presega 4 % pripadajočega zneska delnic v osnovnem kapitalu, prednostne delnice dajejo pravico tudi do sorazmernega dela preostalega dobička, tako da navadne in prednostne delnice upravičujejo do enako visoke dividende.

(4) Prednostne delnice nimajo glasovalne pravice.

(5) Imetniki prednostnih delnic imajo pravico imenovati enega člana upravnega odbora DUTB.

(6) DUTB prednostne delnice uvrsti v trgovanje na organiziranem trgu in mora s tem v zvezi izpolniti obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja trg finančnih instrumentov.

7. člen (obveznice)

- (1) Izdajatelj obveznic po tem zakonu je DUTB.
- (2) Obveznice se glasijo na nominalni znesek 10,00 EUR in so obrestovane po fiksni letni obrestni meri, ki se določi kot najnižja fiksna letna obrestna mera, po kateri se je Republika Slovenija zadolžila za več kot 5-letno obdobje v času od 18.12.2013 do uveljavitve tega zakona.
- (3) Glavnica obveznic dospeva v plačilo polletno, in sicer vsakega 18.06. in 18.12. v letu po 1,00 EUR. Prvi obrok glavnice dospe v plačilo 18.12.2018, zadnji pa 18.12.2023.
- (4) Obresti obveznic dospevajo v plačilo polletno, obenem z glavnico, pri tem da prvi obrestni kupon, ki dospe v plačilo 18.12.2018, vsebuje obresti za obrestno obdobje, ki se začne na dan uveljavitve tega zakona in konča 17.12.2018, vsak nadaljnji kupon pa vsebuje obresti za nadaljnje polletno obrestno obdobje.
- (5) Do izplačila posameznega kupona obresti in posameznega obroka glavnice iz obveznic je upravičen imetnik obveznic po stanju centralnega registra ob koncu tretjega delovnega dne pred dnevom dospelosti kupona.
- (6) DUTB obveznice uvrsti v trgovanje na organiziranem trgu in mora s tem v zvezi izpolniti obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja trg finančnih instrumentov.
- (7) Eno tretjino sredstev, potrebnih za izplačilo obveznosti iz obveznic, DUTB zagotovi Banka Slovenije.
- (8) Eno tretjino sredstev, potrebnih za izpolnitev obveznosti iz posamezne obveznice, DUTB zagotovi banka, katere podrejeni obvezničar je bila oseba, kateri so bile obveznice po tem zakonu izročene. Če je pravni naslednik banke DUTB, mora tudi to tretjino sredstev zagotoviti Banka Slovenije.

8. člen (podrobnejša določila in javni poziv)

- (1) Minister, pristojen za finance, s pravilnikom določi podrobnejšo vsebino zahteve za izročitev vrednostnih papirjev po tem zakonu, podrobnejši način vlaganja zahteve ter podrobnejši način izročanja vrednostnih papirjev po tem zakonu.
- (2) Ministrstvo, pristojno za finance, objavi javni poziv za vlaganje zahtev za izročitev vrednostnih papirjev po tem zakonu. Poziv se objavi v Uradnem listu Evropske Unije, Uradnem listu Republike Slovenije in v najmanj dveh dnevnikih časopisih, ki izhajata na celotnem območju Republike Slovenije. V pozivu se navedejo pogoji za vložitev zahteve.

9.člen (prehodne in končne določbe)

- (1) Minister, pristojen za finance, izda predpis iz prvega odstavka 8. člena tega zakona v treh mesecih od uveljavitve tega zakona.
- (2) Ministrstvo, pristojno za finance, objavi javni poziv drugega odstavka 8. člena tega zakona najkasneje do 31.12.2016.
- (3) DUTB uskladi svoje poslovanje s tem zakonom v enem letu od njegove uveljavitve.
- (4) Ta zakon začne veljati 15. dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.